

Sygn. akt *XVII AmA 140/14*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Maria Witkowska**

Protokolant: stażysta Dagmara Szczepańska

po rozpoznaniu w dniu 02 marca 2016 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z odwołania **Zakładu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J.**

przeciwko **Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**

o nadużywanie pozycji dominującej

na skutek odwołania Zakładu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. od Decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 czerwca 2014 roku (...)

1) **oddala odwołanie,**

2) **zasądza od Zakładu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.**

Sygn. akt XVII AmA 140/14

UZASADNIENIE

Decyzją Nr (...) z dnia 27 czerwca 2014 r. pozwany Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu przeciwko Zakładowi (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J.,

I. na podstawie art. 10 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.),

1. uznał za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ww. ustawy praktykę Zakładu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy J. w drodze narzucania odbiorcom usług uciążliwych warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści, w świetle których Zakład nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych i nakazał zaniechanie jej stosowania;

2. uznał za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ww. ustawy praktykę Zakładu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy J. w drodze narzucania uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej ww. przedsiębiorcy, przynoszących mu

nieuzasadnione korzyści, poprzez nałożenie na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci obowiązku poniesienia kosztów budowy urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych w zakresie obejmującym:

- koszty budowy odcinków przewodów łączących wewnętrzną instalację wodociągową z siecią wodociągową przedsiębiorcy położonych poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej, w tym koszty włączenia do sieci,
- koszty budowy odcinków przewodów łączących wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną przedsiębiorcy położone poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej lub za pierwszą studzienką licząc od strony budynku, w tym koszty włączenia do sieci,

z wyłączeniem możliwości przekazania własności tych urządzeń przedsiębiorstwu za wynagrodzeniem i nakazal zaniechania jej stosowania.

II. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J.:

1. karę pieniężną płatną do budżetu państwa w wysokości 572 PLN z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I.1. sentencji decyzji;
2. karę pieniężną płatną do budżetu państwa w wysokości 2 829 PLN z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I.2. sentencji decyzji.

II. na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 80 tej ustawy oraz na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 267) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów postanowił obciążyć Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. kosztami przeprowadzonego postępowania i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 29 PLN w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Od niniejszej Decyzji powód – Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. wniósł odwołanie, zaskarżając Decyzję w części, tj. w zakresie pkt I.2, i zarzucając jej naruszenie prawa materialnego w postaci:

- 1) art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 07 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, poprzez ich błędną wykładnię, prowadzącą do wniosku, iż odcinek przewodu wodociągowego i kanalizacyjnego znajdujący się poza granicą nieruchomości osoby ubiegającej się o przyłączenie do sieci, jak również odcinek przewodu kanalizacyjnego między granicą nieruchomości, a pierwszą studzienką od strony budynku, a także studzienki kanalizacyjne zlokalizowane na nieruchomości przyszłego odbiorcy usług, stanowią urządzenia odpowiednio wodociągowe albo kanalizacyjne w rozumieniu ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków w związku z czym zobowiązanie osoby ubiegającej się o przyłączenie do ich budowy na własny koszt stanowi przejaw nadużycia pozycji dominującej przez Spółkę,
- 2) art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez błędne zastosowanie i przyjęcie, że w okolicznościach niniejszej sprawy zagrożony jest interes publiczny i przyjęcie, że zachodzą podstawy do zastosowania regulacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w sytuacji, gdy rozpatrywana sprawa nie ma charakteru antymonopolowego, albowiem interes publiczny nie doznał uszczerbku,
- 3) art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez przyjęcie, że zachowanie Spółki stanowi przejaw nadużycia posiadanej przez nią pozycji dominującej na rynku właściwym usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków w sytuacji, gdy zachowanie to nie narusza wartości chronionych ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów, a tym samym w aspekcie materialnoprawnym nie może zostać uznane za nadużycie pozycji,

4) art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez uznanie, iż Spółka uzyskała nieuzasadnione korzyści ze względu na narzucanie uciążliwych (zdaniem Prezesa Urzędu) warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,

5) art. 106 ust. 1 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez nałożenie kary pieniężnej w wysokości 2.829 zł, podczas gdy nie doszło do naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przedstawiając powyższe zarzuty, powód wniósł o uchylenie zaskarżonej Decyzji w części, tj. w zakresie pkt. I.2 decyzji.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Zakład (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...). Zgodnie z wpisem przedmiotem jego działalności jest między innymi „Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody” oraz „Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków” (dowód: karty nr 42- 49 akt sąd.).

(...) J. prowadzi na terenie gminy J. działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Zakład działa w tym zakresie w oparciu o zezwolenie udzielone Decyzją Wójta Gminy J. z dnia 20 lipca 2011 r. (...) wymagane na podstawie art. 16 ustawy z dnia 07 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.) (dowód: karty nr 10-11 verte akt adm.).

Warunki świadczenia usług wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie gminy J. określa „Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na obszarze gminy J.” zatwierdzony uchwałą Rady Gminy J. Nr 251/XXIX/09 z dnia 25 listopada 2009 r. (dowód: karty nr 12-15 verte akt adm.).

W rozdziale 6 Regulaminu uregulowane zostały warunki przyłączenia do sieci (...) J.. Zgodnie z § 23 Regulaminu przyłączenie do sieci następuje na podstawie zlecenia lub umowy o przyłączenie, po spełnieniu technicznych warunków przyłączenia określonych przez dostawcę. § 24 Regulaminu określa minimalny zakres postanowień, jakie powinny się znaleźć w umowie o przyłączenie (dowód: karta nr 14 akt adm.).

(...) J. nie zawiera umów o przyłączenie. Nie opracował również wzorca takiej umowy. Na co dzień Zakład - korzystając z możliwości wyboru, jaką daje ww. zapis regulaminu - stosuje zlecenia, na podstawie których następuje przyłączenie do sieci (dowód: karta nr 60 akt adm.).

W prowadzonej działalności Zakład posługuje się wzorem zlecenia, którego treść jest następująca:

Ja niżej podpisany/a ... zamieszkały/a w ... przy ul. ... legitymujący/a się dowodem osobistym/innym dokumentem seria ... numer ... zlecam Zakładowi (...) Sp. z o.o. wykonanie (...) ... na posesji w miejscowości ... przy ul. ... nr działki ewidencyjnej Należność za usługę ureguluję w terminie 14 dni od dnia otrzymania faktury z (...) J.. Wyrażam zgodę na wystawienie faktury bez podpisu odbiorcy. Przy czym w zależności od rodzaju instalacji jak miała być podłączana do sieci wpisywano, że zlecenie obejmuje albo wykonanie przyłącza wodociągowego albo wykonanie przyłącza kanalizacyjnego lub budowę przyłącza wod.-kan.

Udzielenie zlecenia następowało bądź to na etapie poprzedzającym wydanie warunków technicznych przyłączenia do sieci (druk zlecenia był składany w tym samym czasie, co wniosek o przyłączenie do sieci) bądź też już po wydaniu takich warunków. (dowód: karty 113, 131, 144, 162, 170 akt adm.).

Stosownie do § 25 Regulaminu przyłączenie nieruchomości do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej odbywa się na pisemny wniosek o wydanie warunków przyłączenia złożony przez osobę ubiegającą się o przyłączenie. Z wnioskiem o przyłączenie do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej może występować osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości, do której ma być dostarczana woda lub z której mają być odprowadzane ścieki (własność, najem,

dzierżawa, użyczenie). Wniosek, o jakim mowa powyżej powinien zawierać w szczególności: dane identyfikujące wnioskodawcę, adres podłączanej nieruchomości, rodzaj podłączenia (wodociągowe, kanalizacyjne), datę i podpis wnioskodawcy. W uzasadnionych przypadkach dostawca może wyrazić zgodę na podłączenie osobie, która korzysta z nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym.

W myśl § 26 Regulaminu do wniosku należy dołączyć dokument potwierdzający tytuł prawny do nieruchomości, mapę sytuacyjną oraz analizę jakości odprowadzanych ścieków (w przypadków przemysłowych odbiorców usług) (dowód: karta nr 14 akt adm.).

Stosownie do § 27 Regulaminu przedsiębiorstwo określa warunki przyłączenia i przekazuje je wnioskodawcy w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia złożenia wniosku. Warunki przyłączenia są ważne przez 2 lata od dnia ich wydania. Warunki przyłączenia określają: miejsca i sposób połączenia sieci wodociągowych lub kanalizacyjnych z instalacjami odbiorcy; maksymalny dobowy pobór wody, miejsca zainstalowania wodomierza głównego oraz miejsca zainstalowania urządzenia pomiarowego liczącego ilość odprowadzanych ścieków; dopuszczalną ilość i jakość odprowadzanych ścieków; termin ważności warunków przyłączenia. Warunki przyłączenia stanowią podstawę do rozpoczęcia prac projektowych (dowód: karty nr 14-14 verte akt adm.).

Zgodnie z § 28 Regulaminu budowa przyłączy następuje na podstawie obowiązujących przepisów prawa. Dokumentacja oraz termin przystąpienia do robót budowanych podlegają uzgodnieniu z dostawcą. Budowa przyłączy odbywa się pod nadzorem dostawcy. Próby i odbiory końcowe są przeprowadzane przy udziale upoważnionych przedstawicieli stron. Wyniki prób i odbiorów są potwierdzane w protokołach (dowód: karta nr 14 verte akt adm.).

§ 29 Regulaminu stanowi, że wykonanie przyłączy, studni wodomierzowej lub pomieszczeń przewidzianych do lokalizacji wodomierza głównego, jak również urządzeń pomiarowych odprowadzanych ścieków zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie (dowód: karta nr 14 verte akt adm.).

§ 30 Regulaminu określa zasady odbioru końcowego przyłączy. Odbywa się on na podstawie końcowego protokołu odbioru technicznego według zasad określonych w warunkach przyłączenia względnie w umowie o przyłączenie. Protokół powinien zawierać co najmniej: datę odbioru, przedmiot odbioru z wyszczególnieniem przeznaczenia przyłącza, średnicy, materiałów długości, rodzaj odprowadzanych ścieków, skład komisji, w tym wykonawcę i użytkownika, adres nieruchomości, podpisy członków komisji. Protokół końcowy wraz z geodezyjną inwentaryzacją powykonawczą stanowi potwierdzenie prawidłowości wykonania podłączenia i jego podpisanie przez strony upoważnia odbiorcę do złożenia pisemnego wniosku o zawarcie umowy. W szczególnych przypadkach (np. dostawa wody na cele budowlane) dopuszcza się zawieranie tymczasowych umów bez sporządzania protokołów końcowych (dowód: karta nr 14 verte akt adm.).

W przypadku przyłączenia do sieci wodociągowej, zarówno w przypadku, gdy miejsce włączenia do sieci znajduje się poza granicą nieruchomości gruntowej, jak i na samej nieruchomości, odbiorca musi zapłacić za następujące prace budowlano-montażowe (dowód: karta nr 60):

- montaż zaworu antyskażeniowego;
- montaż nawiertki;
- montaż rur,
- montaż studzienki wodomierzowej,
- mechaniczne wykonanie wykopu wraz z zasypaniem;
- transport kręgów.

Nawiertka jest elementem armatury wodociągowej służącym do podłączania nowych odejść. Urządzenie to montowane jest za pomocą obejm przykręcanej śrubami na rurociągu. Nawiertka pozwala na wywiercenie otworu na rurociągu bez wyłączenia go z eksploatacji pod ciśnieniem (dowód: karta nr 71).

Za przyłącze wodociągowe finansowane przez osobę ubiegającą się o przyłączenie (...) J. uznaje odcinek przewodu od sieci do studzienki wodociągowej zabudowanej w odległości 3 metrów od granicy nieruchomości. Uzasadnione jest to według Zakładu tym, że na terenie gminy J. przyłącza wykonywane są zwykle do niezabudowanych działek, po to, aby mieć wodę na cele budowlane. Z tego powodu w warunkach przyłączenia zawsze wskazywana jest potrzeba wybudowania studzienki wodomierzowej. (...) J. wyjaśnił, iż dotychczas nie były budowane przyłącza bezpośrednio do budynku (dowód: karta nr 60 akt adm.). Zakład przedstawił graficzną ilustrację zakresu robót związanych z przyłączeniem do sieci wodociągowej, za które odpowiada podmiot przyłączany w sytuacji, gdy miejsce włączenia do sieci znajduje się poza granicą jego nieruchomości gruntowej, z której wynika, że roboty te obejmują budowę odcinka przewodu od granicy nieruchomości do rurociągu, a także koszty nawiertki (dowód: karta nr 71 akt adm.).

W toku postępowania administracyjnego Zakład przedstawił dokumentację dotyczącą 3 podłączeń do sieci wodociągowej, w których miejsce włączenia do sieci znajdowało się poza granicą nieruchomości gruntowej odbiorcy (dowód: karta nr 109- 153 akt adm.).

W latach 2011-2013 (...) J. przeprowadził ogółem 37 włączeń do sieci wodociągowej, w tym w przypadku 30 podłączeń miejsce włączenia do sieci znajdowało się poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej. We wszystkich 30 przypadkach, o jakich mowa powyżej osoby ubiegające się o przyłączenie poniosły koszty budowy odcinka przewodu łączącego wewnętrzną instalację wodociągową z siecią wodociągową tj. przewodu pomiędzy granicą nieruchomości a istniejącą siecią. Osoby te poniosły również koszty włączenia do sieci (dowód: karty nr 156-156 verte akt adm.).

W okresie działalności (...) J. nie zdarzyła się sytuacja, aby Zakład przejął na własność za odpłatnością, przewody łączące sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową, których koszty budowy poniósł podmiot przyłączany w zakresie, w jakim znajdują się one poza granicą przyłączanej nieruchomości (tj. pomiędzy granicą nieruchomości a siecią). Nikt nie wystąpił do (...) J. z takim wnioskiem (dowód: karta nr 71 akt adm.). Zakład wskazał również, że nie udziela osobom ubiegającym się o przyłączenie do sieci informacji o możliwości odpłatnego przekazania przewodów w ww. zakresie. W (...) J. nie obowiązuje również żadna procedura wewnętrzna na tę okoliczność (dowód: karta nr 156 akt adm.).

W przypadku przyłączenia do sieci kanalizacyjnej osoba ubiegająca się o przyłączenie obowiązana jest ponieść koszty następujących prac budowlano-montażowych (dowód: karta nr 60 akt adm.):

- montaż siodła kanalizacyjnego;
- montaż rur;
- montaż studzienki kanalizacyjnej na posesji;
- mechaniczne wykonanie wykopu wraz z zasypaniem.

Siodło kanalizacyjne to kształtka służąca do podłączania nowych odejść. Urządzenie to montowane jest za pomocą kleju lub mechanicznie na rurociągu. Studnia rewizyjna (inaczej kontrolna) to studzienka z kręgów betonowych lub tworzyw sztucznych o średnicy 40-100 cm (dla większych głębokości - 120 cm) zainstalowana na przewodzie kanalizacyjnym (na połączeniu przewodów, przy granicy nieruchomości, przy każdej zmianie kierunku, średnicy lub spadku w maksymalnej odległości co 35 m, jeśli średnica przewodu wynosi do 0,15 m oraz co 50 m dla przewodów o większej średnicy). Studzienka służy do badania przewodu kanalizacyjnego oraz do dokonywania napraw (dowód: karta nr 71 akt adm.).

(...) J. przedstawił graficzną ilustrację zakresu prac, jakie zobowiązany jest ponieść podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci kanalizacyjnej, z której wynika, że podmiot przyłączany finansuje budowę studzienki rewizyjnej oraz przewodów położonych za tą studzienką i za granicą nieruchomości gruntowej odbiorcy. Finansuje również koszty włączenia do sieci (dowód: karta nr 71 verte akt adm.).

W przypadku, gdy na posesji brak jest studzienki rewizyjnej, przyłączający się klient musi sfinansować zarówno budowę studzienki na terenie swojej nieruchomości, jak i odcinka od sieci do studzienki (dowód: karta nr 71 verte akt adm.).

W toku postępowania administracyjnego Zakład przedstawił dokumentację przykładowych podłączeń do sieci kanalizacyjnej (dowód: karta nr 158- 175 verte akt adm.).

W latach 2011-2013 zrealizowano 21 podłączeń do sieci kanalizacyjnej (...) J.. W 8 przypadkach miejsce włączenia do sieci znajdowało się poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej. W ww. 8 przypadkach osoba ubiegająca się o przyłączenie poniosła koszty budowy studzienki oraz odcinka przewodu kanalizacyjnego od studzienki do miejsca włączenia do istniejącej sieci, a także koszty włączenia do istniejącej sieci (dowód: karta nr 156 verte akt adm.). W przeważającej części pozostałych przypadków prace związane z podłączeniem do sieci na odcinku od sieci do studzienki realizowane były na koszt gminy, w ramach budowy kanalizacji na osiedlu (...) dofinansowanej z funduszy UE (dowód: karta nr 60 verte akt adm.).

W okresie działalności Zakładu nie zdarzyła się sytuacja, aby przejął na własność za odpłatnością, przewody kanalizacyjne sfinansowane przez odbiorcę usług, położone pomiędzy studzienką kanalizacyjną a siecią. Dotychczas nikt nie wystąpił z takim wnioskiem (dowód: karta nr 71 verte akt adm.). Zakład nie udziela osobom ubiegającym się o przyłączenie do sieci kanalizacyjnej informacji o możliwości odpłatnego przekazania przewodów w ww. zakresie. Zakład nie ma również opracowanej żadnej procedury wewnętrznej dotyczącej przejmowania odcinków przewodów sfinansowanych przez podmioty przyłączane położonych za studzienką oraz za granicą nieruchomości gruntowej odbiorcy (dowód: karta nr 156 akt adm.).

W toku postępowania antymonopolowego wyjaśnienia odnośnie ww. kwestii przedstawili odbiorcy świadczonych przez (...) J. usług. (dowód: karta nr 207, 213 akt adm.).

Szacunkowy przychód (...) J. z tytułu sprzedaży uzyskany za 2013 r. wyniósł (...) PLN, z czego przychód z tytułu świadczenia usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyniósł (...) PLN (dowód: karta nr 156 akt adm.).

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

W oparciu o poczynione w sprawie ustalenia Sąd uznał za prawidłową ocenę Prezesa UOKiK zawartą w jego Decyzji odnośnie kwalifikacji zachowania Zakładu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. polegającego na narzucaniu uciążliwych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej ww. przedsiębiorcy, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści, w sposób opisany w pkt. I. pkt. 2 Decyzji. Prezes UOKiK uznał tą praktykę za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.),

Art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jednoznacznie konkretyzuje zakaz stosowania tego typu praktyk stanowiąc, iż zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Jako przykład tego typu zachowań ustawa w ust. 2 pkt 6 wskazuje praktykę polegającą na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.

Dla stwierdzenia zarzucanej praktyki ograniczającej konkurencję na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy koniecznym jest łączne wystąpienie następujących przesłanek:

- stosujący praktykę jest przedsiębiorcą, który posiada na rynku właściwym pozycję dominującą,
- przedsiębiorca ten narzuca określone warunki umów,
- warunki te mają uciążliwy charakter,
- przynoszą one przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Rozważenia wymagało zatem, czy powód jest przedsiębiorcą, którego działalność podlega ocenie w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera definicję „przedsiębiorcy”, pod pojęciem którego rozumie się m.in. przedsiębiorcę w ujęciu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Z kolei zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 02 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2013 r. 672 j.t. ze zm.) przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. jest osobą prawną prowadzącą działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS pod numerem (...), stąd niewątpliwie jest przedsiębiorcą.

W dalszej kolejności koniecznym było ustalenie, czy przedsiębiorca, któremu zarzuca się niedozwolone działanie zajmuje na określonym rynku właściwym pozycję dominującą. W tym celu należy najpierw dokonać prawidłowego wyizolowania rynku właściwego, ustalenia jego granic, ponieważ tylko w takiej sytuacji możliwe będzie przeprowadzenie analizy i oceny działań przedsiębiorcy pod kątem stosowania niedozwolonej praktyki. Rynek relewantny wyznacza bowiem płaszczyznę współzawodnictwa przedsiębiorców w zakresie danego towaru na określonym terytorium geograficznym. Celem wyznaczenia rynku właściwego jest więc zidentyfikowanie konkurentów przedsiębiorcy, a zatem podmiotów będących w stanie ograniczać zachowania danego przedsiębiorcy.

W myśl art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. Zatem rynek właściwy występuje w ujęciu produktowym, jak i geograficznym.

Przy czym zgodnie z przyjętą tendencją do wąskiego definiowania rynku, w każdej analizowanej sytuacji organ antymonopolowy powinien dążyć do wyodrębnienia rynku właściwego w sprawie - zarówno w wymiarze produktowym jak i geograficznym - w sposób możliwie wąski (wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 21 kwietnia 2010r. sygn. VI ACa 1092/09, LEX nr 785633). Stosowanie wąskich kryteriów segmentacji rynku nie może jednak oznaczać wyodrębnienia w każdym przypadku rynku jednego tylko produktu i jednego producenta.

Podstawowym kryterium wyróżnienia rynku właściwego produktowo stanowi wzajemna substytutywność (wymienialność) towarów z punktu widzenia nabywcy (substytutywność popytowa). Niniejsze odnosi się także do usług, gdyż towarem w ujęciu art. 4 ust. 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów są również usługi.

W aspekcie produktowym Spółka prowadzi działalność na rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Towarem oferowanym przez Spółkę są zatem usługi zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Nie posiadają one substytutów.

Z kolei rynek właściwy terytorialnie, czyli rynek wyznaczony według kryterium geograficznego (terytorialnego) stanowi obszar zbytu, na którym panują homogeniczne, tożsame lub podobne warunki konkurencji na ustalonym rynku produktowym. Za rynek właściwy geograficznie uznawać więc należy podstawowy obszar zbytu towarów danego przedsiębiorcy. Uwzględnienie kryterium geograficznego prowadzi do ograniczenia rynku produktowego do określonego obszaru.

W rozpatrywanej sprawie granice rynku właściwego w wymiarze geograficznym z uwagi na technologię dostarczania wody i odprowadzania ścieków wyznaczone są przez sieć wodną i kanalizacyjną znajdującą się na terenie gminy J., na którym działa Spółka, która w związku z działalnością polegającą na świadczeniu w. wym. usług również przyłącza odbiorców do sieci, określając warunki tego przyłączenia.

Tak więc, rynkiem właściwym w niniejszej sprawie jest rynek zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na terenie gminy J..

Natomiast biorąc pod uwagę definicję legalną pozycji dominującej na rynku w rozumieniu art. 4 pkt 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, która określa ją jako pozycję przedsiębiorcy umożliwiającą mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym stopniu niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów, przy czym domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%, należy zaznaczyć, że Spółka jest w posiadaniu sieci wodno-kanalizacyjnej, do której musi zostać wpięty każdy ubiegający się o przyłączenie. Okoliczność ta decyduje o pozycji rynkowej Przedsiębiorcy, który jest naturalnym monopolistą, tym bardziej, że budowa alternatywnej sieci na ww. obszarze jest ekonomicznie nieopłacalna, stąd nie ma innego dostawcy usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, a podmioty nie mają innej opcji na przyłączenie. Zgodnie zatem z przytoczoną definicją przyjąć trzeba, że Przedsiębiorca może działać niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów, gdyż jego pozycja umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym.

Tym samym spełniona została pierwsza z przesłanek niezbędnych do stwierdzenia praktyki z art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ponieważ stosujący praktykę Przedsiębiorca posiada na rynku właściwym pozycję dominującą.

Analizie należało zatem poddać kwestię zaistnienia kolejnych przesłanek, w tym zagadnienie narzucania przez dominanta określonych warunków umów.

Dokonując oceny zachowań (...) J. pod tym kątem stwierdzić należy, że Przedsiębiorca dysponuje potencjałem wystarczającym do narzucenia odbiorcom warunków (w tym także kosztowych) wykonywanego wpięcia do sieci. Spółka określa bowiem warunki przyłączenia i wydaje te warunki, a później przeprowadza odbiór techniczny wykonanego przyłącza. Konkretnie w § 27 ust. 1 Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na obszarze Gminy J. wprowadzonego do stosowania uchwałą Nr 251/XXIX/09 z dnia 25 listopada 2009 r. Rady Gminy w J. uregulowano, że Przedsiębiorstwo wydaje warunki przyłączenia, które zgodnie z ustępem 3 określają m.in. miejsca i sposób przyłączenia sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej z instalacjami odbiorcy oraz miejsca zainstalowania wodomierza głównego, a stosownie do § 27 ust. 4 Regulaminu wydane przez Przedsiębiorstwo warunki przyłączenia stanowią podstawę do rozpoczęcia prac projektowych. W dalszej kolejności na mocy § 28 ust. 1, 2 i 4 dokumentacja dotycząca przyłączy podlega uzgodnieniu z dostawcą, a budowa przyłączy odbywa się pod nadzorem pracowników dostawcy. Odbiór przyłączy dokonywany jest na podstawie końcowego protokołu odbioru technicznego według zasad określonych w warunkach przyłączenia, względnie umowy o przyłączenie (§ 30 ust. 1 Regulaminu). Natomiast m.in. przedmiotowy protokół stanowi potwierdzenie prawidłowości wykonania podłączenia i jego podpisanie przez strony upoważnia odbiorcę do złożenia pisemnego wniosku o zawarcie umowy (§ 30 ust. 3 Regulaminu).

Dostawca jednostronnie ustala warunki przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Odbiorca w ramach szeroko rozumianej swobody umów ma za to prawo warunki te zaaprobować lub nie, a w razie ich akceptacji podmiot zleca budowę przyłączy i wykonanie przyłączenia. Formularze zlecenia stosowane przez (...) J. na tę okoliczność wymagały jedynie wypełnienia danych podmiotu ubiegającego się o przyłączenie i podania, czy podmiot ten zleca Przedsiębiorstwu przyłączenie do sieci wodociągowej czy kanalizacyjnej albo obydwu sieci. (...) J. nie zawierał bowiem odrębnych umów o przyłączenie do sieci. Jednocześnie, skoro w myśl § 23 Regulaminu stanowiącego, iż przyłączenie do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej następuje na podstawie zlecenia lub umowy o przyłączenie, po spełnieniu technicznych warunków przyłączenia określonych przez dostawcę, spójnego z art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 07 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (j.t. Dz.U. z 2006r. Nr 123, poz. 858

ze zm.) dotyczącym obowiązku przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego przyłączenia do sieci nieruchomości osoby ubiegającej się o przyłączenie nieruchomości do sieci, jeżeli są spełnione warunki przyłączenia określone w Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków oraz istnieją techniczne możliwości świadczenia usług, stąd potencjalny odbiorca musi przyjąć stawiane przez Przedsiębiorstwo warunki przyłączenia mimo, że formalnie nie zawiera pisemnej umowy o przyłączenie do sieci.

W rzeczywistości dotyczy to również wszelkich postanowień mających charakter zobowiązań cywilnoprawnych. W przypadku braku ich akceptacji podmiot przyłączany zostałby pozbawiony możliwości przyłączenia nieruchomości do sieci. Tymczasem stosownie do treści przepisu art. 6 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane do zawarcia umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków tylko z osobą, której nieruchomość została przyłączona do sieci i która wystąpiła z pisemnym wnioskiem o zawarcie umowy. Następnym skutkiem odmowy przyłączenia do sieci byłby zatem brak możliwości zawarcia umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, z tego względu, że spełnienie warunków przyłączenia determinujące przyłączenie do sieci oraz wystąpienie z wnioskiem o zawarcie umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków są elementami jednego procesu kontraktowania świadczeń z zakresu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. W ramach tej procedury odbiorca ma prawo do przyjęcia lub odmowy warunków ustalonych przez Przedsiębiorstwo, jednakże warunki te należy uznać za narzucone odbiorcy ubiegającemu się o przyłączenie, ponieważ nie ma on możliwości wyboru innego przedsiębiorcy wodociągowo-kanalizacyjnego. (...) J. zajmując zatem pozycję dominującą stawia odbiorcę w sytuacji przymusowej przyjęcia określonych przez niego warunków (w tym kosztowych) celem przyłączenia do sieci, a następnie uzyskania usług wodociągowo-kanalizacyjnych po podpisaniu umowy.

Zdaniem Sądu narzucane przez Przedsiębiorcę warunki są uciążliwe, gdyż są niekorzystne dla odbiorców w świetle obowiązujących przepisów prawa, bowiem nakładają na odbiorców dodatkowe, ponad te, które zostały przyjęte w stosunkach danego rodzaju ciężary, co ma miejsce wobec nieistnienia konkurencji przedsiębiorców wodociągowo-kanalizacyjnych na rynku właściwym, a co dodatkowo osłabia siłę przetargową odbiorcy. Chodzi tu mianowicie o nałożenie przez Przedsiębiorcę na osoby ubiegające się o przyłączenie do sieci obowiązku poniesienia kosztów budowy:

- odcinków przewodów łączących wewnętrzną instalację wodociągową z siecią wodociągową przedsiębiorcy położonych poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej, w tym koszty włączenia do sieci,
- odcinków przewodów łączących wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną przedsiębiorcy położone poza granicą nieruchomości gruntowej osoby przyłączanej lub za pierwszą studzienką licząc od strony budynku, w tym koszty włączenia do sieci,

z wyłączeniem możliwości przekazania własności tych urządzeń przedsiębiorstwu za wynagrodzeniem.

Przedmiotowe zobowiązanie odbiorcy do wykonania na własny koszt danych robót wraz z uiszczeniem należności za materiały ma swoje źródło w przekonaniu Przedsiębiorcy, że są to koszty związane z budową przyłącza, które powinien ponieść podmiot przyłączany do sieci.

Powód w odwołaniu podnosił zarzut naruszenia art. 2 pkt. 5 i 6 oraz art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków poprzez ich błędną wykładnię. Zgodnie z przepisem art. 15 ust. 2 powołanej ustawy realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci. Istotnym, ale spornym pomiędzy stronami w sprawie jest wobec tego rozumienie pojęcia „przyłącza”. Przyłącze kanalizacyjne zdefiniowano w art. 2 pkt 5 powołanej ustawy, gdzie podano, że jest to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku do granicy nieruchomości gruntowej. Natomiast zgodnie z art. 2 pkt 6 powołanej ustawy przyłączem wodociągowym jest odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym. Sieć z kolei to przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z

uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego (art. 2 pkt 7 ustawy).

Z powyższych przepisów wynika, że osoba ubiegająca się o przyłączenie ma obowiązek wybudowania na własny koszt przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych, natomiast budowa i sfinansowanie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych w rozumieniu art. 2 pkt. 7 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków spoczywa na przedsiębiorstwie wodno – kanalizacyjnym.

W ocenie Sądu, w świetle definicji przyłącza określonej w w. wym. przepisach, za przyłącze kanalizacyjne należy uznać przewód położony w obrębie nieruchomości odbiorcy ciągnący się od wewnętrznej instalacji kanalizacyjnej nieruchomości do studzienki znajdującej się na terenie posesji, a w przypadku jej braku przyłącze sięga do granicy nieruchomości odbiorcy. Definicje przyłączy muszą być bowiem zgodne z regulacjami prawa cywilnego - właściciel nieruchomości powinien posiadać przewody, które są trwale złączone z nieruchomością jedynie w takiej części, w jakiej ta rzecz usytuowana została w granicach jego nieruchomości. Taka interpretacja koresponduje z pojęciem sieci wyrażonym w art. 2 pkt 7 ustawy.

Pomocne w interpretacji definicji „ przyłącza kanalizacyjnego” jest wzięcie pod uwagę okoliczności, że obecne brzmienie art. 2 pkt 5 ustawy stanowi rezultat nowelizacji tej ustawy dokonanej ustawą z dnia 22 kwietnia 2005 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 85, poz. 729), zatem intencją ustawodawcy było nadanie tej definicji nowej wymowy. Według brzmienia pierwotnego, przyłącze kanalizacyjne oznaczało odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku - od granicy nieruchomości. Także interpretacja tego przepisu spowodowała istotne wątpliwości. Rozbieżności te były powodem nowelizacji art. 2 pkt 5 u.z.z.w., w wyniku której sformułowanie "od granicy nieruchomości" zastąpiono sformułowaniem "do granicy nieruchomości".

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 13 września 2007 r. o sygn. III CZP 79/07 (OSNC 2008/10/111) wywiódł, że „znowelizowany art. 2 ust. 5 u.z.z.w. stanowi niewątpliwie wyraz woli ustawodawcy, który przez zmienioną definicję przyłącza dążył do ograniczenia kosztów przyłączenia ponoszonych przez podmioty przyłączane.” Sąd Najwyższy wskazał, że za taką interpretacją przemawiały również inne względy. W czasie prac nad nowelizacją kwestia definicji przyłącza kanalizacyjnego wzbudziła zainteresowanie strony społecznej (zwłaszcza przedsiębiorstw wodociągowych i samorządów), która zwracała uwagę, że zmiana definicji przyłącza doprowadzi do istotnych zmian w zakresie finansowania dostępu do sieci. Oznaczać ona będzie, że o ile przed nowelizacją przyłącze było odcinkiem przewodu między siecią główną a nieruchomością odbiorcy i stosownie do art. 15 ust. 2 u.z.z.w. koszty budowy tego odcinka pokrywał w całości podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci, o tyle w wyniku nowelizacji przyłącze będzie odcinkiem przewodu w granicach nieruchomości, co zmniejszy koszty podmiotu przyłączanego, a zwiększy koszty przedsiębiorstw wodociągowych. Wskazywano, że wpłynie to negatywnie na poziom cen usług wodociągowo-kanalizacyjnych oraz może prowadzić do zakłócenia realizacji programów finansowanych przez Unię Europejską, gdyż środki własne gmin zaplanowane na budowę sieci okażą się niewystarczające. Zmiana definicji przyłącza potwierdzić miała stanowisko zajmowane już uprzednio przez Ministerstwo Infrastruktury, że przyłączem jest tylko odcinek przewodu w granicach nieruchomości podmiotu przyłączanego, a jednocześnie umożliwić finansowanie odcinków przewodów kanalizacyjnych od sieci kanalizacyjnej do granicy nieruchomości ze środków Unii Europejskiej oraz ze środków własnych gmin (budowa tych odcinków mieści się wówczas w zakresie zadań własnych gminy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591). Skłoniło to Sąd Najwyższy do interpretacji, zgodnie z którą - w razie braku studzienki - przyłączem kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 5 u.z.z.w. jest odcinek przewodu między granicą nieruchomości gruntowej a budynkiem podmiotu przyłączanego. Dalsza część tego przewodu, wykraczająca poza obręb nieruchomości stanowi według Sądu Najwyższego urządzenie kanalizacyjne, o którym mowa w art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Tak też przesądził Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 05 marca 2015 r. sygn. akt VI ACa 760/14 (Legalis nr 1285270) stwierdzając, iż „jeżeli na nieruchomości brak jest studzienki, to przyłączem jest odcinek przewodu pomiędzy wewnętrzną instalacją a granicą nieruchomości, dalsza część tego przewodu prowadząca do sieci stanowi element tejże sieci.”

W przypadku natomiast, gdy na terenie nieruchomości istnieje studzienka to nie jest ona już częścią przyłącza, ponieważ nie jest odcinkiem przewodu kanalizacyjnego. Przewód ten kończy się w ścianie studzienki. W studziennicy przewodu nie ma, gdyż jej funkcją jest umożliwianie oglądu (rewizji) stanu sieci wewnętrznej i przyłącza kanalizacyjnego. Stąd potoczna nazwa tego urządzenia to „studzienka rewizyjna”. Studzienka jest zatem początkiem sieci kanalizacyjnej, a nie początkiem (końcem) przyłącza. W takim przypadku przyłącze kanalizacyjne to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy z siecią kanalizacyjną, która zaczyna się na granicy nieruchomości.

Powyższa interpretacja nie stoi w sprzeczności z przepisami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. Nr 75, poz. 690). Zgodnie z § 122 ust. 1 tego rozporządzenia instalację kanalizacyjną stanowi układ połączonych przewodów wraz z urządzeniami, przyborami i wpustami odprowadzającymi ścieki oraz wody opadowe do pierwszej studzienki licząc od strony budynku. Biorąc pod uwagę, iż zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków przyłączem kanalizacyjnym jest odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną z siecią kanalizacyjną za pierwszą studzienką licząc od strony budynku, można by uznać (kierując się powołanym przepisem z zakresu prawa budowlanego), iż przyłącze kanalizacyjne zaczyna się na pierwszej studziennicy licząc od strony budynku. Jak jednak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w powołanej uchwale z dnia 13 września 2007 r. „definicja instalacji kanalizacyjnej zamieszczona w rozporządzeniu wykonawczym do innej ustawy nie może podważać woli ustawodawcy wyrażonej w nowelizacji art. 2 pkt 5 u.z.z.w. Po drugie, w rozporządzeniu tym mowa jest o „instalacji”, a nie o „instalacji wewnętrznej”. Wskazuje to na różną treść obydwu pojęć, a w szczególności na to, że „instalacja” w rozumieniu rozporządzenia składa się z instalacji wewnętrznej (w budynku) i zewnętrznej (poza budynkiem).” Pojęcie „instalacja”, jakim posługuje się rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie nie może być zatem utożsamiane z pojęciem „instalacji wewnętrznej” zawartej w przepisie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Co więcej, zaznaczyć należy, że rozporządzenie, o jakim mowa powyżej określając obowiązki właściciela nieruchomości stanowi, że ma on obowiązek wybudować przewody do pierwszej studzienki licząc od strony budynku. Z tego wniosek, iż w świetle ww. rozporządzenia budowa samej studzienki i przewodów położonych za nią nie leży już w gestii właściciela nieruchomości.

Jeżeli chodzi natomiast o przyłącze wodociągowe zdefiniowane w art. 2 pkt 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, przyłącze wodociągowe to odcinek przewodu wodociągowego między siecią wodociągową a zaworem za wodomierzem głównym, za którym znajduje się wewnętrzna instalacja wodociągowa, przy czym zawór wchodzi w skład przyłącza.

Przyłącze leży zawsze w nieruchomości gruntowej podmiotu przyłączanego, nigdy poza nią. Poza granicami nieruchomości dalsza część przewodu wodociągowego stanowi element sieci wodociągowej będącej w posiadaniu przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego. Wykładnia taka koresponduje z treścią art. 5 ust. 2 u.z.z.w., który stanowi, iż jeżeli umowa o zaopatrzenie w wodę nie stanowi inaczej, odbiorca usług odpowiada za zapewnienie niezawodnego działania posiadanych instalacji i przyłączy wodociągowych z urządzeniem pomiarowym włącznie, ponieważ odbiorca powinien odpowiadać tylko za instalacje i przyłącza, których jest właścicielem i do których ma dostęp, tj. takich które leżą w obrębie jego nieruchomości.

W związku z powyższym, zdaniem Sądu, odbiorca powinien ponosić koszty wykonania zakresu prac wyłącznie w obrębie nieruchomości, ewentualnie w przypadku przyłącza kanalizacyjnego koszty związane z położeniem przewodów na terenie nieruchomości do studzienki, jeśli została wybudowana, aczkolwiek z jej wyłączeniem. Takie stanowisko jest spójne z poglądem Sądu Apelacyjnego w Warszawie wyrażonym w uzasadnieniu do wyroku z dnia

24 października 2013 r. w sprawie o sygn. VI ACa 164/13 (Legalis nr 776033) i uzasadnieniu wyroku z dnia 13 grudnia 2011r. o sygn. VI ACa 870/11 (Legalis nr 420472). Sąd ten uznał bowiem w obu wymienionych sprawach, że do poniesienia nakładów na wybudowanie odcinka sieci kanalizacyjnej do granicy nieruchomości przyłączanej obowiązana jest gmina, a nie osoba ubiegająca się o przyłączenie do sieci. Przy czym, w drugiej z powołanych spraw Sąd Apelacyjny przyjął, że obowiązek gminy ma swoje źródło w art. 3 ust 1 oraz 15 ust 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Odcinek przewodu poza nieruchomością odbiorcy został zatem uznany za część sieci kanalizacyjnej, urządzenie kanalizacyjne, którego koszty wybudowania nie ciążyą na odbiorcy.

Tymczasem jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, (...) J. inaczej interpretując pojęcie przyłączy obciąża osoby ubiegające się o włączenie do sieci kosztami budowy przewodu łączącego wewnętrzną instalację wodociągową z siecią wodociągową, tj. przewodu pomiędzy granicą nieruchomości, a istniejącą siecią oraz kosztami włączenia do tej sieci, a także kosztami budowy studzienki kanalizacyjnej oraz odcinka przewodu kanalizacyjnego od studzienki lub granicy nieruchomości gruntowej do miejsca włączenia do istniejącej sieci i kosztami włączenia do tej sieci (k. 156 akt adm.).

Sąd zważył zatem, iż włączenie do sieci, za które płacą odbiorcy realizowane jest na sieci będącej w dyspozycji (...) J.. Studzienka kanalizacyjna, nawiertka oraz wszelkie inne materiały niezbędne do wykonania włączenia do sieci stanowią zatem fragment sieci będącej w dyspozycji Spółki. Tym samym odbiorca usług, pokrywając koszty wykonania włączenia do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej, w tym koszty robocizny (np. nawiercenie sieci, montaż nawiertki, montaż studzienki kanalizacyjnej na posesji) oraz koszty zakupu niezbędnych materiałów, inwestuje w cudzą własność, przy czym nie ma żadnego prawnego uzasadnienia dla dokonywania przez odbiorców nakładów inwestycyjnych na majątku przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego lub gminy.

Z drugiej strony, w przypadku zakończonych inwestycji strony nie były informowane o możliwości odpłatnego przekazania (...) J. przewodów położonych za studzienką lub granicą nieruchomości gruntowej (k. 207, 213 akt adm.), a wręcz na zapytania stawiane Zakładowi przez osoby, które poniosły koszty budowy odcinka wodociągowego położonego poza granicą przyłączanej nieruchomości, czyli odcinka pomiędzy granicą nieruchomości a istniejącą siecią, a także koszty włączenia do sieci, o możliwość odpłatnego przejęcia tej części przewodów Zakład udzielał odpowiedzi, że nie ma takiej możliwości (k. 210 akt adm.).

Biorąc pod uwagę, że zarówno wykonanie odcinka sieci od studzienki lub granicy nieruchomości odbiorcy do miejsca włączenia, jak i samo włączenie jest budową (finansowaniem) przez odbiorcę fragmentu sieci, zobowiązanie do wykonania na własny koszt robót nie stanowiących co do zakresu prac związanych z budową przyłącza, o którym mowa w art. 2 pkt 5 i 6 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków, należy uznać za wyraz narzucania odbiorcom uciążliwych warunków umów.

W ocenie Sądu, (...) J. obarczając odbiorców bezpodstawnymi opłatami uzyskał nieuzasadnione korzyści kosztem tych odbiorców, gdyż sam nie musiał ponosić nakładów na rozbudowę sieci. Jednocześnie Przedsiębiorca ten nie zapewnił odbiorcom możliwości późniejszego rozliczenia tych kosztów, a więc przejmując nieodpłatnie odcinek sieci wybudowany nakładem finansowym odbiorców niewątpliwie osiągnął nieuzasadnione korzyści materialne kosztem tych osób. Opisana w Decyzji praktyka powoda prowadziła zatem do konieczności bezzwrotnego inwestowania przez osoby przyłączane w majątek (...) sp. z o.o., przy czym wartość tych inwestycji jest ekwiwalentna środkiem finansowym, których osoby te nie zużyły, a powinny wydatkować jako nakłady na swoją własność.

Zbieżny pogląd przedstawił Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 30 października 2009r. o sygn. VI ACa 461/09 (Legalis nr 1049521) wskazując, że „odbiorca usług wykonując odcinek sieci od granicy nieruchomości przyłączanej do miejsca włączenia i samo włączenie „inwestuje” w cudzą własność, ten fragment sieci jest bowiem przedmiotem własności powodowego Przedsiębiorstwa, które to Przedsiębiorstwo tym samym uzyskiwało nieuzasadnioną korzyść, będącą wynikiem narzuconych odbiorcy usług uciążliwych warunków umowy”.

W świetle powyższego uznać należy, że zostały spełnione pozostałe przesłanki warunkujące stwierdzenie stosowania przez Przedsiębiorcę zarzucanej mu praktyki określonej w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji

i konsumentów. Udowodnione zatem zostało, że (...) J. nadużywał posiadanej pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia wodę i odprowadzania ścieków i uzyskiwał przez to nieuzasadnione korzyści poprzez narzucanie osobom ubiegającym się o przyłączenie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wysoce uciążliwych dla nich warunków przyłączenia, uzależniających przyłączenie od inwestowania w majątek powoda które nie byłyby przez odbiorców zaakceptowane, gdyby nie ich przymusowe położenie wynikające z monopolu powoda na świadczone usługi.

Podkreślenia wymaga, że w okolicznościach niniejszej sprawy działania Przedsiębiorcy niewątpliwie naruszają interes publiczny, a w takich okolicznościach interwencja Prezesa UOKiK stała się konieczna. (...) sp. z o.o. zostały wymierzone w szeroki i bliżej nieokreślony krąg uczestników rynku, co wskazuje na to, iż interes publiczny doznał uszczerbku. Decyzja ta przywróci na rynku właściwym stan zgodności z prawem i wyeliminuje działania powoda, które w wyniku stosowania eksploatacyjnej praktyki ograniczającej konkurencję automatycznie godziły w interes publiczny rozumiany w przedmiotowej sprawie jako prawo podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci do równoprawnego traktowania ze strony powoda jako kontrahenta, przez zaniechanie wykorzystywania ich słabszej pozycji kontraktowej do powiększania przez powoda majątku w sposób zabroniony przez ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dla powyższej oceny nie ma znaczenia, że zaskarżona Decyzja w przypadku jej uprawomocnienia się może wywołać skutek w postaci przekalkulowania i podwyższenia stawek taryfowych za świadczone przez powoda usługi, jest to bowiem kwestia wtórna. Nie mniej nie można porównywać sytuacji, gdy koszty przyłączenia ponosi osoba przyłączana na skutek stosowania przez powoda praktyki ograniczającej konkurencję, z sytuacją, gdy koszty te ponosi przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne, po czym rozlicza je w taryfie.

Wobec powyższego, uzasadnione było zastosowanie art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zgodnie z którym Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną, jeżeli ten chociażby nieumyślnie dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 9 ustawy o.k.i.k., w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Przy ustalaniu wysokości kary należy zgodnie z art. 111 powołanej ustawy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów, a także uprzednie naruszenia przepisów.

W ocenie Sądu Prezes UOKiK mimo fakultatywności kary słusznie nałożył ją na powoda wobec wagi stwierdzonej praktyki i istotnego naruszenia nią interesu publicznoprawnego. Skuteczne oddziaływanie na zachowanie Przedsiębiorcy będącego monopolistą na rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków wymaga nałożenia kary pieniężnej.

Sąd przyjął, że wysokość kary nałożonej na powoda jest zgodna z obowiązującymi przepisami, mieści się bowiem w powyższych granicach i została nałożona z uwzględnieniem dyrektyw wymiaru kary zawartych w art. 111 ustawy o.k.i.k.

Istotnym jest, że oceniana praktyka godzi w ekonomiczne interesy podmiotów przyłączanych, albowiem wiąże się z przerzuceniem na nich kosztów robót, które ponosić powinno przedsiębiorstwo. Jednocześnie wysokość kosztów, do poniesienia których zobowiązani są kontrahenci może sięgać nawet kilku tysięcy złotych, co niewątpliwie stanowi dla przeciętnego odbiorcy dużą dolegliwość finansową. Praktyka wywołała więc wymierne szkody po stronie uczestników rynku, jednakże zarzucane naruszenie dotyczyło stosunkowo niewielkiej liczby odbiorców w porównaniu do całokształtu prowadzonej przez Zakład (...) sp. z o.o. działalności. Brak jest też podstaw, by uważać, że skutki zakazanej praktyki na rynku są nieodwracalne lub trudne do odwrócenia. Z drugiej strony zakwestionowane działania wymierzone są potencjalnie we wszystkie podmioty (w tym osoby fizyczne) ubiegające się o przyłączenie do sieci. Stwierdzone naruszenie miało też charakter długotrwały. Zgromadzone w sprawie dowody wskazują, iż stosowane było od 2011 r., a zatem przez okres 2,5 roku, ale wzięto także pod uwagę, że Spółka nie dopuściła się wcześniej takiego naruszenia. Naruszenie, o jakim mowa powyżej zostało popełnione co najmniej nieumyślnie. Zakład (...) sp. z o.o. nie działał z zamiarem naruszenia prawa i wykorzystania zajmowanej na rynku pozycji kosztem osób ubiegających się o przyłączenie. Nie zachował jednak należytej ostrożności i staranności wymaganej w danych okolicznościach.

Mając powyższe na uwadze, kara pieniężna w wysokości 2 829 zł stanowiącej (...) przychodu osiągniętego przez (...) sp. z o.o. w 2013 r. jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Przedsiębiorcy. W ocenie Sądu orzeczona kara spełni rolę wychowawczą, zapobiegając w przyszłości dopuszczaniu się przez powoda niedozwolonych praktyk.

Reasumując, wobec tego, że Prezes UOKiK dokonał prawidłowej wykładni powołanych w zaskarżonej Decyzji przepisów, podzielanej przez Sąd, zarzuty odwołującego, stanowiące polemikę z rozważaniami Organu, nie mogły przynieść oczekiwanego przez powoda rezultatu. Zarzuty powoda naruszenia art. 2 pkt 5 i 6, art. 15 ust. 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz art. 1 ust. 1, 9 ust. 1 i 2 pkt 6, 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów okazały się więc bezzasadne.

Z tych względów Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił wniesione przez powoda odwołanie na podstawie art. 479^{31a} § 1 k.p.c., wobec braku podstaw do jego uwzględnienia.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

SSO Maria Witkowska